

Nationella prov i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare, kurs B

Uppföljning kurs B – provversion B6 & B7, 2024

Inledning

Nationella prov i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare konstrueras av en grupp vid Institutionen för ämnesdidaktik, Stockholms universitet, hädanefter kallad provgruppen. De nationella provens huvudsakliga syfte är att stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygsättning samt att ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kursplanens mål och kunskapskrav för respektive kurs uppfylls på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå. Det finns inget specificerat datum då de nationella proven ska genomföras eftersom sfi-undervisningen bedrivs under hela året och kurser kan påbörjas och avslutas löpande. De enskilda proven kan således vanligtvis användas under en längre tidsbegränsad period men med ett fast första och sista datum som anges i sidfoten på varje delprovs förstasida. Utbildningsanordnarna erbjuder i regel prov kontinuerligt under hela året.

I denna rapport behandlas nationella prov B6 och B7 som använts av utbildningsanordnare under 2024, från och med respektive provversions första tillåtna provdatum¹ till och med den 31 december 2024.

Inledningsvis beskrivs hur konstruktionsprocessen ser ut och provets sammansättning, därefter redogörs för hur insamlingen av resultat och lärarenkäter har gått till. Avslutningsvis redovisas och kommenteras resultat för respektive provversion och färdighet och i samband med detta görs också jämförelser av resultat över tid.

Konstruktionsprocessen för provet

Det praktiska arbetet med att ta fram ett prov sträcker sig över cirka 12 månader och involverar utöver provgruppen och Skolverket även referenslärare och utprövningskolor. All konstruktion utgår från testspecifikationer som preciserar innehåll, format och tidsåtgång. Utveckling av ett prov förutsätter att uppgifter granskas och utvärderas kontinuerligt under framtagningsprocessen av personer med relevant utbildning och erfarenhet och därför är referensgrupper knutna till proven. Referensgrupperna som är knutna till de nationella proven i sfi består till största del av erfarna lärare i kommunal vuxenutbildning runtom i landet, men även aktiva forskare inom ämnet svenska som andraspråk ingår i grupperna. Referensgruppens uppgift är att i olika skeden i konstruktionsprocessen granska och utvärdera proven men också att delta i bedömning av elevexempel liksom i processen att fastställa kravgränser för delproven.

En viktig del i processen att ta fram nya provversioner är utprövning och samtliga delprov prövas ut i sin helhet enligt samma rutiner som vid genomförande av ordinarie prov. För delprov Höra och Läsa genomförs utprövningen i två omgångar. Delprov Skriva och delprov Tala genomförs löpande under provens konstruktionsprocess.

Utprövningsresultaten för de receptiva delproven Höra och Läsa bearbetas statistiskt och analyser från den första utprövningen används tillsammans med kvalitativa analyser som stöd i arbetet med att utveckla och bearbeta uppgifter. Analyserna från den större utprövningen används för att fastställa den slutgiltiga sammansättningen av

¹ Första tillåtna provdatum var 2024-06-10 för prov B6 och 2024-12-02 för prov B7. De båda provversionerna har en användningstid på skolorna på tre år fr. o. m. första tillåtna provdatum, vilket innebär t. o. m. 2027-06-10 för B6 och t.o.m. 2027-12-02 för B7.

uppgifter som ska ingå i provversionen, vilket görs av provgruppen tillsammans med provansvarig från Skolverket. Samtidigt väljs elevtexter från utprövningen av delprov Skriva ut och ett bedörmöte hålls där lärare tillsammans med provgruppen bedömer ett antal texter. Bedömningarna från bedörmötet används för att ta fram kravgränser samt för att ta fram kommenterade exempel på elevlösningar som uppnår respektive inte uppnår kraven för delprovet. När samtliga delprov har fastställts och instruktioner för genomförande och övrig information till lärare är fastställda layoutas provet. Därefter genomförs en kravgränssättning av de receptiva delproven och kravgränser fastslås för delproven Läs respektive Höra. För delprov Tala finns kommenterade elevlösningar som uppnår kraven för delprovet i bedömningsstödet Samtal på gång.

Provets sammansättning

Provkonstruktionen utgår från kursplanen för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (SKOLFS, 2017:19) av vilken framgår att grunden för bedömningen ska vara elevens förmåga att använda det svenska språket på ett begripligt sätt och för olika syften i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv med en given progression mellan kurserna. Det innebär att på kurs B, förväntas eleven kunna hantera ett enkelt språk i vardagliga situationer medan eleven på kurs D förväntas hantera ett mer komplext språk inom fler domäner. Kursplanen utgår från en kommunikativ, funktionell, syn på språk vilket innebär att man utgår från att all språkanvändning sker i ett visst syfte och i en viss social kontext (Ahlgren m.fl. 2016). För att kunna göra relevanta och adekvata språkliga val i förhållande till olika sociala och kommunikativa situationer behöver språkanvändaren ha kunskap om såväl det språkliga systemet som kunskap om hur systemet används. Föresatsen är att provuppgifterna ska vara så autentiska som möjligt, det vill säga att de ska vara utformade så att de liknar uppgifter som var och en kan ställas inför i sitt dagliga liv.

De nationella proven för sfi prövar färdigheterna: hörförståelse, läsförståelse, muntlig interaktion och produktion samt skriftlig produktion, uppdelade i fyra delprov. Dessa speglar de fem kunskapsområden som finns beskrivna i kursplanen.

Delprov Tala

I delprov Tala prövas muntlig interaktion och produktion vilket för kurs B avser förmågan att med stöd och med ett enkelt språk tala och samtala om välbekanta ämnen som eleven kan möta i vanliga situationer i vardagslivet. Vidare prövas förmågan att delta i samtal med en samtalsledare och med stöd berätta och besvara frågor om exempelvis skola, arbete, boende, familj/vänner och intressen/vardagssysslor.

I delprov Tala för kurs B prövas muntlig interaktion och produktion i en uppgift där eleven ska samtala med läraren/samtalsledaren om välbekanta ämnen.

Delprov Skriva

I delprov Skriva prövas skriftlig produktion vilket för kurs B avser förmågan att skriva enkla texter för att kommunicera i vanliga situationer som eleven kan ställas inför i vardagslivet. Vidare prövas förmågan att skriva enkla och begripliga korta texter för att berätta om sig själv samt beskriva upplevda händelser. De ämnen eleven förväntas klara av att skriva om rör vanliga situationer i elevens vardagsliv, exempelvis skola, arbete, boende, familj/vänner, intressen/vardagssysslor.

För kurs B provas skriftlig produktion i en uppgift där eleven uppmanas att berätta om sig själv eller om en självupplevd händelse.

Delprov Höra

I delprov Höra provas elevens förmåga att förstå tydligt, enkelt tal i vanliga situationer i vardagslivet.

I delprovet för kurs B förekommer en variation av korta och enkla, det vill säga tydliga och anpassade, talade texter om välbekanta ämnen som eleven kan möta i vanliga situationer i vardagslivet. Det kan till exempel vara uttalanden där någon berättar om sig själv eller om ett vardagligt ämne. Det kan vidare röra sig om samtal mellan två för varandra bekanta eller obekanta personer. Andra talade texter kan exempelvis vara nyheter, allmänna och personliga meddelanden och instruktioner.

För att lösa uppgifterna i delprovet ska eleven kunna uppfatta konkret och tydligt uttryckt information och visa sin förståelse genom att svara på frågor om datum, tider, platser, personer, aktiviteter och priser, till exempel när eller var något sker, hur något ska göras eller vad någon gör. Dessutom ska eleven kunna uppfatta ett mer övergripande innehåll i talade texter där sambanden framgår tydligt och där nyckelord och -fraser återfinns i närliggande delar av texten. Eleven visar då sin förståelse genom att till exempel svara på frågor om vad någon vill eller tycker, vad ett nyhetsinslag handlar om eller vad personerna i ett samtal kommer överens om. För att lösa uppgifterna i delprovet ska eleven även kunna hantera konkurrerande information som förekommer i text och svarsalternativ.

I proven för kurs B är hörförståelsen fördelade på två provdelar, Höra A och Höra B. Antalet deluppgifter som ingår i delprov Höra är 25 för både prov B6 och prov B7.

Delprov Läsa

I delprov Läsa för kurs B provas elevens förmåga att läsa och förstå enkla texter i vanliga situationer i vardagslivet.

I delprovet förekommer en variation av enkla, det vill säga korta och anpassade, texter om välbekanta ämnen som eleven kan möta i vanliga situationer i vardagslivet. Det kan vara texter som innehåller information och instruktioner, till exempel meddelanden, annonser, reklam, tabeller eller scheman. Det kan vidare röra sig om berättande och beskrivande texter, till exempel kortare tidningsartiklar, personliga uttalanden samt mejl och sms.

För att lösa uppgifterna i delprovet ska eleven kunna uppfatta konkret och tydligt uttryckt information och visa sin förståelse genom att svara på frågor om datum, tider, platser, personer, aktiviteter och priser, till exempel när eller var något sker, hur något ska göras, vad någon gör eller vad någon vill. Dessutom ska eleven kunna uppfatta ett mer övergripande innehåll i texter där sambanden framgår tydligt och där nyckelord och -fraser återfinns i närliggande delar av texten. Eleven visar då sin förståelse genom att till exempel svara på frågor om vad någon vill eller tycker, vad någon gör eller ska göra, och i enstaka fall även varför någon gör något. Eleven visar även sin förståelse

genom att para ihop en bild med ett kortare textstycke. För att lösa uppgifterna i delprovet ska eleven även kunna hantera konkurrerande information som förekommer i text och frågornas svarsalternativ.

I proven för kurs B är läsförståelsen fördelad på två provdelar, Läsa A och Läsa B. Antalet deluppgifter som ingår i delprov Läsa är 35 för både prov B6 och prov B7.

Utprovning

Som nämnts tidigare är utprovningen av delproven en viktig del i processen med att ta fram nya provversioner och samtliga delprov provas ut i sin helhet enligt samma rutiner som vid genomförande av ordinarie prov. Utprovning av delproven som ingår i provversionerna B4 och B5 genomfördes under åren 2023–2024.

Delprov Tala för provversionerna B6 och B7, består av återanvända, redan utprovade, uppgifter. Dessa provades på nytt, på 7 elever vardera, under provens utprovningsperioder 2023 och 2024.

Utprovningar av delprov Skriva för prov B6 genomfördes på 51 elever under 2023. Uppgiften för delprov Skriva B7 provades på 83 elever under 2024. För båda provversionerna provades delprovet på elever från på både studieväg 1 och 2.

Utprovningen för delprov Höra genomförs tillsammans med delprov Läsa i två omgångar. För prov B6 genomfördes en första utprovning av delprov Höra och delprov Läsa i september 2023 – 42 elever deltog i utprovningen av delprov Höra och 59 elever provade delprov Läsa. Efter revidering provades uppgifterna till delprov Höra av ytterligare 199 elever och 200 elever för delprov Läsa, under november 2023. För prov B7 deltog 99 elever i en första utprovning av delprov Höra och 100 elever för delprov Läsa i mars 2024. Ytterligare 210 elever deltog i en andra utprovning av delproven under maj 2024. Utprovningarna hade geografisk spridning i landet och eleverna kom huvudsakligen från studieväg 2 (drygt 70 procent för B6 och drygt 65 procent för B7). Även elever från studieväg 1 deltog i samtliga dessa utprovningar.

Insamling

För att kunna följa upp elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven i svensk skola, för forskning och för utveckling av de nationella proven, samlas provresultat in från genomförda nationella prov. Lärare skickar in provresultat för två insamlingar. Den ena insamlingen gäller rapportering av delprovsresultat och provbetyg för samtliga elever i alla skolor. Insamlingen är en del av Sveriges officiella statistik och görs av Statistikmyndigheten (SCB). Uppgifterna lämnas in till SCB från huvudmännen eller direkt från skolenheterna.

Den andra insamlingen görs för att provgruppen ska ha möjlighet att analysera och vidareutveckla proven. Anordnare ombeds därför att skicka in genomförda prov från var femte elev samt lärarenkäter tillsammans med berörda elevers bakgrundsuppgifter direkt till provkonstruktören. I samband med denna insamling ombeds lärare även att fylla i en enkät där de får utvärdera det genomförda provet. I enkäterna får lärarna svara på frågor om innehåll, svårighetsgrad, tid för genomförande, i hur hög grad

bedömningsprotokoll och elevexempel har fungerat som stöd vid bedömning och hur lärarna på den aktuella skolan organiserar bedömning och sambedömning.

Insamlingen av resultat och enkäter hos provkonstruktören pågår under en ettårsperiod från och med första provdatum.

Provresultat med kommentarer

Elever som har genomfört de nationella proven för kurs B i relation till utbildningsbakgrund

Kurs B kan vara både nybörjarkurs på studieväg 2 och fortsättningskurs på studieväg 1. Utformningen av dessa kurser kan se olika ut men mål och betygskriterier är desamma.

Tabell 1. Andel elever som genomfört de nationella proven B12–B18; B1–B5 på riksnivå 2018–2023 i procent kategoriserat efter skolbakgrund (Skolverket 2018, 2019, 2021, 2022, 2023)

	NP14	NP15	NP16	NP17	NP18	NP1	NP2	NP3	NP4	NP5	NP6	NP7
	2019	2019	ht 2021	ht 2021	ht 2021	2022	2022	2022	2023	2023	2024	2024
0–3 år	11,7	9,2	15,3	9,7	6,5	11,5	10,7	12	11,5	9	11,4	12,2
4–6 år	12,8	12,7	12,2	11,3	9,3	11,4	10,6	11	11,9	14,5	9,4	11,7
7–9 år	24,4	23,4	22,8	18,4	20,6	16,4	16,2	17,5	15,4	15,8	16,5	14,8
10–12 år	28,1	26,9	25,1	32,1	22,9	29,5	26,2	28,2	28,1	25,6	32,7	23,0
13 år +	14,4	19,2	12,4	12,6	8,4	16	16	13,8	16,4	11,1	20,2	22,2
Okänd	8,5	8,7	12,2	15,9	32,3	15,1	20,3	17,4	16,7	23,5	9,9	15,7
n	2165	762	634	495	388	6203	3135	474	1329	241	684	230

n = antal prov i urvalet från den nationella statistiken för respektive prov för angivet år.

Tabell 1 ovan visar andelen elever som har genomfört de nationella proven från B12 (2018) till B5 (2023) på riksnivå kategoriserat efter skolbakgrund. Tabellen visar även det totala antalet elever som har genomfört respektive provversion under angivet år eller termin. Notera att endast resultat från ett år redovisas för varje provversion samtidigt som användningstiden för en provversion som regel sträcker sig över flera år. Således redovisas endast ett urval av resultaten på riksnivå för respektive provversion.

Skolverket sammanställer och redovisar resultat för de nationella proven per kalenderår. Då de olika provversionerna har sitt första provdatum vid olika tidpunkter under året, inverkar det på antalet genomförda prov för respektive provversion i tabellen så att de provversioner som ges ut sent på året har ett lägre antal genomförda prov än de som ges ut tidigt. Exempelvis gavs prov B7 ut först i december 2023 vilket förklarar att antal genomförda prov är avsevärt färre för B7 än för B6, vilket gavs ut i juni samma år.²

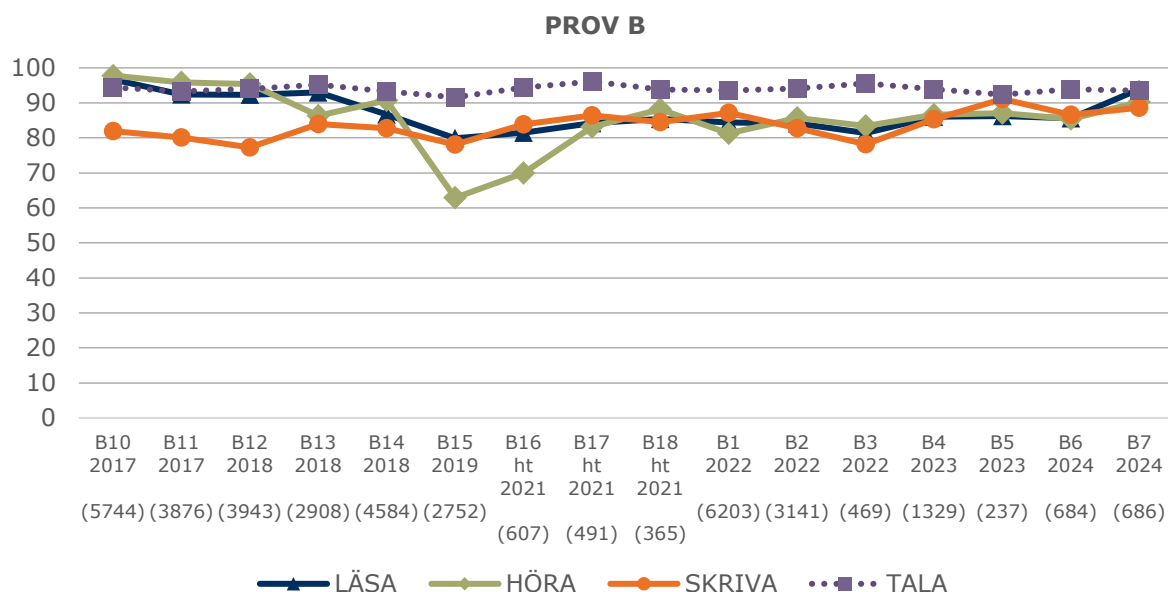
² Notera att, då proven på grund av Covid 19-pandemin delvis var inställda under 2020 och 2021, finns det endast data för NP 16 och NP 17 från höstterminen 2021. Av samma skäl finns endast underlag för provversion 18 genomförda under höstterminen 2021.

Enligt kursplanen vänder sig kurs B till elever med kort utbildningsbakgrund. Trots detta kan det konstateras att andelen elever med 13 eller fler års utbildning är relativt hög bland elever som genomfört ett nationellt prov för kurs B för flertalet prov från B14 (2019) och framåt. Värt att notera är också att andelen med okänd studiebakgrund är relativt hög för flera av provversionerna.

Resultat på nationell nivå

I detta avsnitt redovisas delprovsresultat för provversionerna B10 (2017) till B7 (2024) i SCB:s insamling av genomförda prov på nationell nivå.

Diagram 1 – Andel elever som uppnått kraven per delprov, inom parentes antal prov i urvalet från den nationella statistiken för angivet år.

Diagrammet ovan visar andel godkända elever per delprov på nationell nivå under provens uppföljningsperioder. Då prov B5 (2023) har haft en mycket kort insamlingsperiod är provets urval begränsat bör resultatet tolkas med försiktighet. Det samma gäller för B3 (2022). Provversionerna B16, B17 och B18 fanns på grund av Covid 19-pandemin endast tillgängliga från hösten 2021 och även de urvalen är därför begränsade och avsevärt mindre än för tidigare provversioner. Även för B6 och B7 har relativt få prov genomförts under provets uppföljningsperiod. Därför bör också dessa resultat tolkas med försiktighet.

Av diagrammet framgår att delprov Tala är det delprov som haft det mest stabila resultatet över tid. Andelen elever som uppnår kraven för delprovet ligger mellan 90 och cirka 95 procent. Detta gäller även för prov B6 och B7, där andelen elever som uppnår kraven ligger på 94 procent för båda provversionerna.

Delprov Skriva har haft ett resultat som varierat mellan lite knappt 80 och cirka 90 procent över tid. För provversionerna B6 (2024) och B7 (2024) uppnår drygt 85 respektive knappt 90 procent av eleverna kraven för delprovet, vilket ligger i linje med de närmast föregående provversionerna och ligger alltså samtidigt bland de högsta resultaten över tid.

Resultaten för delprov Läsa har varierat något över tid, men i stort legat mellan 80 och 95 procent. Från B10 (2017) fram till B13 (2018) uppnår över 90 procent av eleverna kraven för delprovet. Därefter har resultaten en nedåtgående trend, till en nivå omkring 80 procent för B15 (2019) och B16 (2021). Därefter ligger resultaten på mellan 80 och 85 procent ifrån prov B17 (2021) fram till och med prov B6 (2024). Resultatet för delprov Läsa B6 (2024) ligger alltså i linje med de närmast föregående provversionerna. För B7 (2024) ökar sedan resultatet ytterligare, och ligger där åter strax över 90 procent.

Höra är det delprov som jämfört med de andra delproven har haft den största variationen i resultat. Från B10 (2017) fram till och med B12 (2018) uppnår över 90 procent av eleverna kraven för delprovet. Därefter sjunker resultatet till mellan cirka 85 och 90 procent för B13 (2018) och B14 (2018). Provversion B15 (2019) utmärker sig sedan med ett markant lägre resultat, med en andel elever som uppnår kraven för delprovet strax över 60 procent³. Även delprov Höra för B16 (2021) har ett relativt lågt resultat. Därefter vänder resultaten uppåt till drygt 80 procent för prov B17 (2021) och varierar därefter mellan cirka 80 och cirka 90 procent. För provversion B6 (2024) uppnår cirka 85 procent av eleverna kraven för delprovet, vilket överensstämmer väl med resultaten för de närmast föregående provversionerna, B4 (2023) och B5 (2023). För B7 (2024) ökar resultatet något och ligger åter över 90 procent.

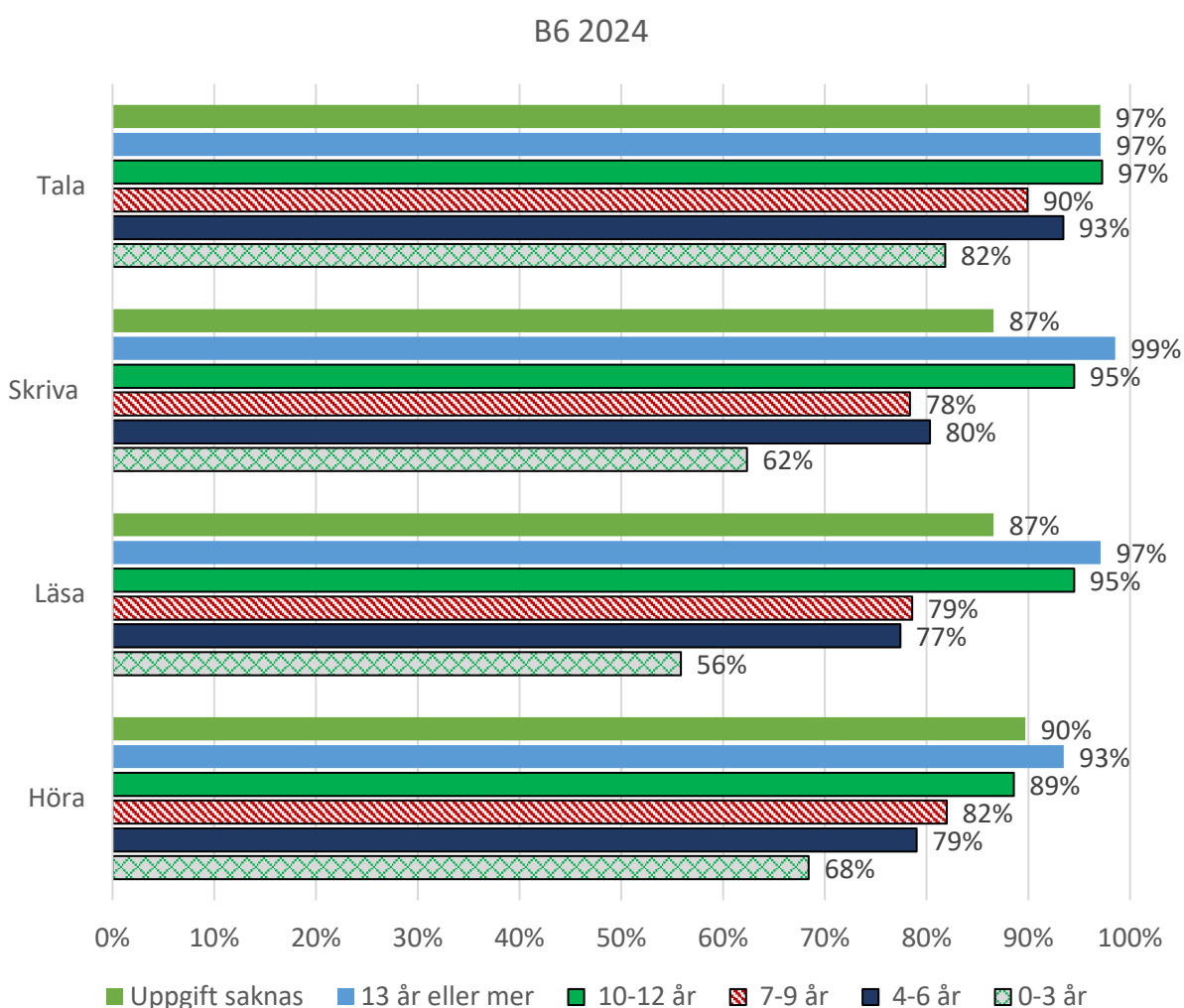
Sammanfattningsvis kan man notera att resultaten för delprov Tala legat stabilt över tid och att det även är det delprov med den högsta andelen elever som uppnår kraven. Från provversion B1 (2022) och framåt är även resultaten för delproven Skriva, Läsa och Höra relativt stabila med endast mindre förändringar i resultat mellan provversionerna.

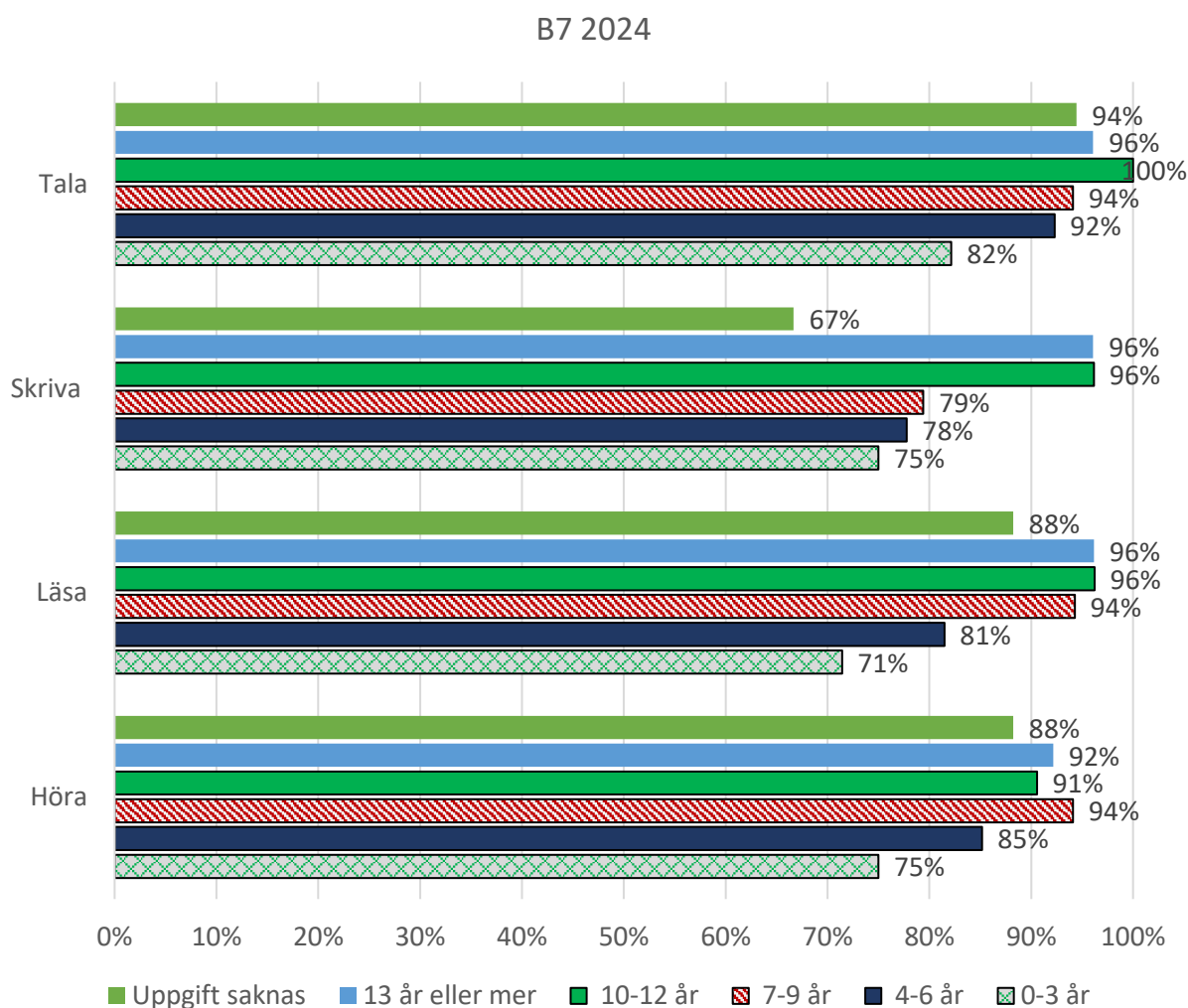
³ Resultatet för B15 berodde på att denna versions hörförståelsedel var relativt svår samtidigt som rutinerna vid kravgränssättningen visade sig ha brister. Efter provversion B15 och B16 har nya rutiner och en ny kravsättningsmetod implementerats för de nationella proven i sfi.

Resultat på nationell nivå utifrån utbildningsbakgrund

I diagrammen nedan redovisas andelen elever per delprov som når kraven för respektive delprov för provversionerna B6 och B7 under insamlingsperioden 2024, uppdelat på elevernas utbildningsbakgrund. Observera att resultatet för både prov B6 och B7 ska tolkas med försiktighet, då antalet elever som genomfört dessa provversioner under 2024 är mycket lågt.

Diagram 2–9. Andel elever som uppnått kraven per delprov på nationell nivå per delprov, kategoriserat efter skolbakgrund.

Resultatet som framgår av diagrammen ovan ligger i linje med den bild som tecknats i tidigare uppföljningsrapporter, som har visat ett samband mellan längre utbildningsbakgrund och högre resultat. Det gäller framförallt delprov Läsa och delprov Skriva där andelen elever med ett godkänt resultat är högre för elever med en utbildningsbakgrund på tio år eller mer. Detta samband tenderar även att finnas för resultat på delprov Höra, men mindre framträdande där. För delprov Tala brukar skillnaderna vara mycket små.

Resultaten på delprovsnivå för elever utifrån utbildningsbakgrund för provversionerna B6 och B7 följer i stort samma bild som tecknats i tidigare uppföljningsrapporter. Skillnaderna i resultat mellan elever med högre utbildningsbakgrund och de med lägre är högst på delprov Läsa och delprov Skriva och lägst för delprov Tala. Andelen elever med 0–3 årsutbildningsbakgrund som uppnår kraven för delprov Läsa samt för delprov Skriva är lägre för prov B6 än för flertalet tidigare provversioner.

Sambandet mellan elevernas utbildningsbakgrund och resultat på de olika delproven för B6 (2024) och B7 (2023) liknar de resultat som har uppmärksamats även i andra storskaliga språktest, se exempelvis en nyligen publicerad rapport från ALTE (Carlsen m.fl., 2023).

Provgruppens insamling av prov och enkätresultat med kommentarer

Som nämnts ovan samlar provgruppen in ett urval genomförda prov för att kunna utvärdera och utveckla proven. Insamlingen gör det möjligt för provgruppen att följa upp resultat på uppgiftsnivå och på så sätt kunna analysera avvikelser eller trendbrott för proven. Dessutom ombeds lärare att svara på en lärarenkät till varje provversion.

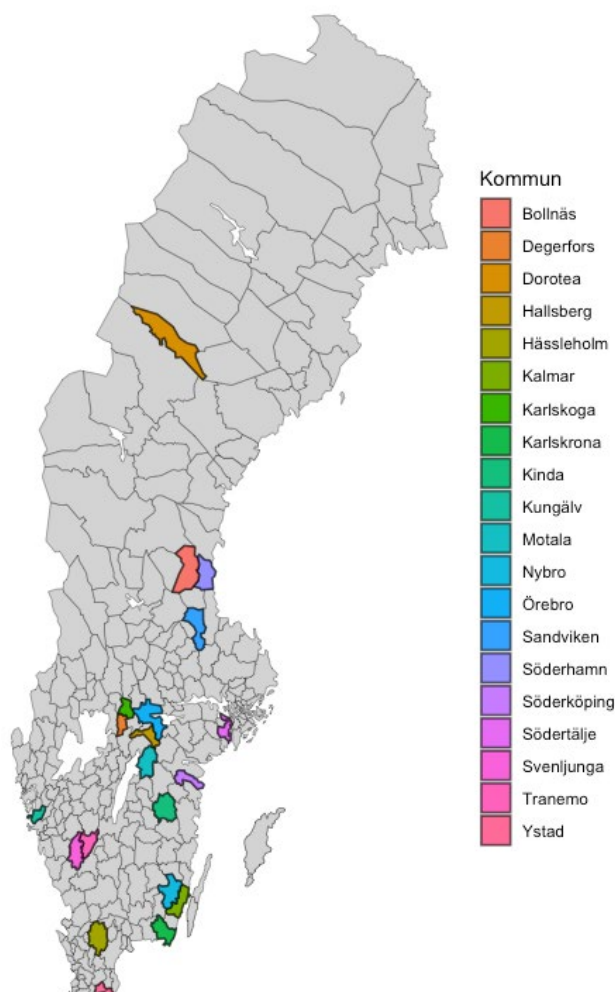
Inskickade prov

Antalet inskickade prov till konstruktören är 60 för prov B6 (2024) och 43 för B7 (2024). Provgruppen använder det inskickade materialet för fortsatt analys av uppgifter och elevprestationer i det löpande arbetet med utveckling av proven. Då antalet inskickade prov tenderar att vara lågt i förhållande till antalet genomförda prov under insamlingsperioden, redovisas inte någon analys på uppgiftsnivå i den här rapporten.

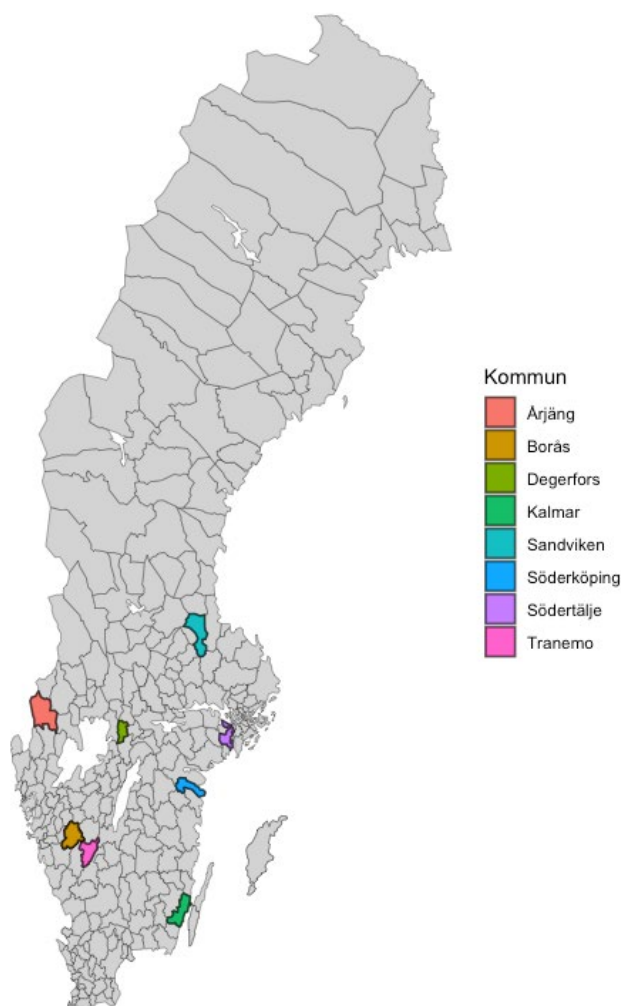
Enkätresultat med kommentarer

Provgruppen vill rikta ett stort tack till de lärare som svarat på enkäten till proven. 29 svar från 25 olika kommuner har inkommit på lärarenkäten för prov B6 och för prov B7 har 14 svar skickats in från 9 kommuner. I figurerna nedan framgår vilka kommuner som skickat in svar på lärarenkäten till provkonstruktören. I figur 1–2 nedan framgår vilka kommuner som skickat in svar på enkäten till konstruktören.

Figur 1. Kommuner som skickat in svar på lärarenkäten för provversion B6, 2024.

Figur 2. Kommuner som skickat in svar på lärarenkäten för provversion B7, 2024.

I enkäten som hör till proven har lärarna bland annat fått svara på frågor om innehållet i delproven, frågor om i vilken utsträckning man har haft hjälp av bedömningsanvisningar och elevexempel till de produktiva delproven Tala och Skriva, om proven som helhet är ett stöd för betygssättning på kursen, samt frågor om hur väl elevernas resultat på delproven överensstämmer med lärarens bedömning av elevernas övriga prestationer på kursen. Lärarna har även möjlighet att lämna kommentarer på provversionerna när de svarar på enkäten. En del av resultaten presenteras nedan, men då antalet svar på enkäten som hör till prov B7 är mycket lågt, redovisas endast för enkäten till prov B6. Observera att antalet enkätsvar är lågt även för B6, vilket gör att det är svårt att dra några säkra slutsatser och urskilja mer generella tendenser av lärarnas svar och kommentarer.⁴

⁴ Resultatet redovisas på enhetsnivå under förutsättning att minst fem svar lämnas. Vid färre än fem svar finns risk att röja enskilda personers identitet. De öppna kommentarerna i enkäterna är frivilliga. De flesta lärare väljer dock att endast kryssa i de fasta svarsalternativen i enkäten.

Provet som stöd för betygssättning

De lärare som svarat på enkäten för provversion B6 (2024) har haft stöd av provet vid betygssättning. I enkäten fick man ta ställning till påståendet "Provet som helhet är ett stöd för betygssättningen på kursen" och välja bland svaren "instämmer helt", "till stor del", "till viss del", "inte alls" och "kan ej svara". En majoritet av lärarna instämmer helt eller till stor del med påståendet (44,8 respektive 37,9 procent). Ingen av lärarna anger "inte alls".

Elevernas resultat på delproven och övriga prestationer på kursen

I enkäten fick lärarna även ange hur väl man anser att elevernas resultat på delproven överensstämmer med elevernas övriga prestationer på kursen för den färdighet som testas i delprovet. Man fick välja bland svaren "ja, i hög grad", "ja, i ganska hög grad", "ja, men i ganska låg grad", "nej, inte alls" och "kan ej svara". Majoriteten av lärarna anger här "i hög grad" eller "i ganska hög grad" för samtliga färdigheter. Ingen av lärarna anger "nej, inte alls".

Delprov Höra

För delprov Höra B6 anger 44,8 procent av lärarna att elevernas resultat på delprovet "i hög grad" överensstämmer med elevernas övriga prestationer på kursen. 41,4 procent anger "i ganska hög grad".

Delprov Läsa

För delprov Läsa B6 anger 55,2 procent av lärarna att elevernas resultat på delprovet "i hög grad" överensstämmer med elevernas övriga prestationer på kursen. 41,4 procent anger "i ganska hög grad".

Delprov Skriva

För delprov Skriva B6 anger 62,1 procent av lärarna att elevernas resultat på delprovet "i hög grad" överensstämmer med elevernas övriga prestationer på kursen. 31 procent anger "i ganska hög grad".

Delprov Tala

För delprov Tala B6 anger 69 procent av lärarna att elevernas resultat på delprovet "i hög grad" överensstämmer med elevernas övriga prestationer på kursen. 24,1 procent anger "i ganska hög grad".

Lärares kommentarer på delprov Höra

Lärarna fick även ange om man anser att innehållet generellt i delprov Höra B6 är "bra", "acceptabelt" eller "mindre bra". Det stora flertalet lärare anser att innehållet i delprov Höra B6 är bra eller acceptabelt (72,4 respektive 17,2 procent). Många av kommentarerna kring delprovet är också positiva. Samtidigt förekommer delvis motstridiga åsikter om delprovets svårighetsgrad. Ett urval kommentarer kring delprov Höra följer här:

- Vardagsnära ämnen och tydligt tal (B6)
- Fanns en tydlig röd tråd, lätt att följa med. Tydliga instruktioner. (B6)
- Jag anser att det skapas ett bra sammanhang genom provet eftersom man får följa en person under ett flertal uppgifter. (B6)

- Svåra ord för eleverna. Taltempot var aningen för högt. (B6)
- Ofta förekommer alla svarsalternativ i uppgiften - är det relevant på B-nivå? (B6)
- Har många gånger reagerat på de naturliga dialekter som uppläsarna talar. Så även denna gång. För övrigt var innehållet och svårighetsgraden på en bra nivå i förhållande till kurs. (B6)
- Höra B var svår för alla elever som gjorde testet. (B6)
- Ev. lite för lätta hörövningar. (B6)

Lärares kommentarer på delprov Läsa

Lärarna är även över lag positivt inställda till innehållet i delprov Läsa B6. På en fråga om man anser att innehållet generellt i delprov Läsa är "bra", "acceptabelt" eller "mindre bra" svarar en majoritet av lärarna bra eller acceptabelt (79,3 respektive 17,2 procent). Kommentarer kring delprov Läsa är få och mestadels positiva, men förutom kommentarer om att innehåll och uppgifter är bra och på lagom nivå, finns de som menar att enskilda uppgifter är svåra och då särskilt för elever som studerar på studieväg 1. Nedan följer ett urval kommentarer som speglar variationen i åsikterna kring delprovet (av sekretessskäl kan dock inte enskilda kommentarer som rör specifikt innehåll i uppgifterna återges):

- Vardagsnära, tydliga och relevanta uppgifter. (B6)
- Det finns en bra variation olika typer av texter, både tolka bilder och tolka meddelanden. (B6)
- Vissa läsuppgifter måste elever vara bekanta med för att förstå, till exempel [x-ämnet] (B6)
- Kvittot är jättesvårt för studieväg 1. Meddelanden och bilder var för abstrakt för studieväg 1. Artikeln är lite för lång studieväg 1. (B6)
- Läsa B, uppg. 4: Väldigt icke-autentisk. (B6)

Lärares kommentarer på delprov Skriva

En klar majoritet av lärarna är nöjda med skrivuppgiften i provversion B6. I enkäten fick man ange om man anser att skrivuppgifternas innehåll är "bra", "acceptabelt" eller "mindre bra". En majoritet av lärarna anser här att uppgiftens innehåll är bra eller acceptabelt (82,8 respektive 10,3 procent). Kommentarer kring skrivuppgiften är överlag positiva, men det förekommer också enstaka mer kritiska synpunkter, bland annat några som anmärker på stödpunkterna som ges till eleverna i uppgiften. Nedan ges ett urval kommentarer som speglar variationen bland åsikterna kring delprov Skriva (av sekretessskäl kan dock inte enskilda kommentarer som rör specifikt innehåll i uppgifterna återges):

- Vardaglig uppgift som alla kan relatera till. (B6)
- Vardagsnära, tydliga beskrivningar för uppgiften. (B6)
- Det är ett känt ämne för eleverna. Dock är det särskilt svårt för elever på studieväg 1 att förstå att de ska skriva vad de tycker är bra med deras [x-ämne]. Även vissa i 2B hade svårigheter med detta. (B6)
- Dispositionen av uppgifterna var lite konstig. Jag tycker att uppgiftens punkt 1 och 3 skulle stått tillsammans. Nu avbröts punkt 2 tänket om [x-ämnets utseende] och vad som var bra med det. (B6)
- I punktlistan om vad som ska måste finnas med i elevens brev, var punkt 3 inte så tydligt formulerad. (B6)

Lärarna fick också svara på frågor om materialet i häftet Bedömningsanvisningar som hör till bedömning av delprov Skriva B6. Man fick bland annat ta ställning till om man anser att bedömningarna av elevlösningarna var "för stränga", "rimliga" eller "för milda". De flesta anser att de är rimliga (72,4 procent). Samtidigt är det fler lärare som anser att bedömningarna är för milda än de som anser att bedömningarna är för stränga (13,8 procent anger "för milda"). Förutom kommentarer om att man anser att bedömningarna är rimliga, finns även några som för fram att menar elevtexterna inte når upp till den nivå man förväntar sig. Ytterligare några efterfrågar en större variation av texter bland exemplen. Nedan ges ett urval kommentarer kring bedömningarna av elevexemplen (av sekretessskäl kan dock inte enskilda kommentarer som rör specifikt innehåll i uppgifterna återges):

- Tydliga instruktioner för bedömning. (B6)
- Mycket bra med elevlösningar och hur man tolkar texten. Till stor hjälp för rättande lärare. (B6)
- Det är mycket fokus på att eleven måste förstå instruktionen. OM en elev missar en av tre punkter i texten ska hen alltså bli underkänd, oavsett kvalitet på övrig produktion i inlämnat material. Det skapar alltid utrymme för diskussion att denna punkt ska värderas så mycket högre än att eleven t ex kan placera verb 1 på plats 2, eller någon grammatik ö h t. (B6)
- Det var väldigt få exempeltexter från elever och de som fanns var väldigt lika varandra och därför svårt att se skillnader mellan godkänd och inte. (B6)
- Vi önskar fler exempel på godkända studieväg 1-texter. (B6)

Lärares kommentarer på delprov Tala

På frågan om man anser att uppgifterna i delprov Tala är "bra", "acceptabla" eller "mindre bra" svarar en majoritet av lärarna att de är bra eller acceptabla (82,8 respektive 13,8 procent). Kommentarer från lärarna kring uppgifterna är få, och mestadels positiva. Nedan följer ett urval kommentarer som speglar variationen bland åsikterna kring delprov Tala (av sekretessskäl kan dock inte enskilda kommentarer som rör specifikt innehåll i uppgifterna återges):

- Vardagliga händelser i elevernas liv går att prata om. Välkända teman. (B6)
- Vardagsnära, relevanta och uppmuntrande (B6)
- Uppgifterna är exakt samma som i flera läromedel och de är heller inte varierande från år till år. (B6)
- Individanpassade ämnen där man som lärare kan hjälpa till att bestämma svårighetsgraden beroende på nivån på eleven. (B6)

Vad gäller det betygsstödjande bedömningsstödet Samtal på gång som ger stöd till bedömning av delprov Tala, har en majoritet av lärarna som svarat på enkäten till B6 angett att man har haft "god" eller "viss hjälp" av materialet (41,4 respektive 13,8 procent – observera att 41,4 procent angett "kan ej svara"). Dock har endast två kommentarer kring bedömningsstödet inkommit i enkäten, vilket är alltför få för att svaren ska kunna redovisas.

Allmänna kommentarer och elevernas reaktioner på provet

I enkäten har lärarna möjlighet att lämna kommentarer om hur eleverna reagerar på provversionen samt lämna övriga kommentarer på provet. Av kommentarerna framgår att både elever och lärare överlag är positiva till provversionerna B6 och B7. Samtidigt framförs här även olika uppfattningar om svårighetsgrad. Bland kommentarerna finns också någon som påtalar att det kan vara svårt för lärare att förklara provets relation till kursbetyget för eleverna. Nedan följer ett urval som speglar variationen bland kommentarerna i enkäten:

Så reagerar eleverna på proven

- Lite nervösa först men tyckte därefter att det kändes bra. (B6)
- Enbart positiva reaktioner gällande allt. (B6)
- Det är lite olika reaktioner. (B6)
- De tyckte att man pratade snabbt i hörförståelseprovet. (B6)
- Skillnaden så liten jämfört med tidigare prov att det nog var som de förväntat sig (utifrån samtal med klasskamrater som har skrivit NP) (B6)
- Många frågade vad de skulle skriva på punkt tre i SKRIVA. (B6)
- Eleverna har svarat på detta prov på ett bra sätt. Det finns en bredd och variation i provet som möjliggör god till hjälp till elevens totala betyg när man går igenom de andra delarna också. (B6)

Lärares allmänna kommentarer

- Provet har varit bra i sin helhet. Jag hade önskat lite mer variation vad gäller muntliga uppgiften. Det är samma oavsett vilken provversion som används. Det är viss variation i skrivuppgiften och då borde även den muntliga uppgiften kunna varieras. (B6)
- Bra, möjligen mindre skillnad jämfört med tidigare prov än jag väntat mig av ett "nytt" prov. (B6)

Avslutning

I den här uppföljningsrapporten behandlas provversionerna B6 och B7, som båda gavs ut under 2024.

En stark trend som har framkommit av resultaten från de nationella proven över tid är ett samband mellan längre utbildningsbakgrund och högre resultat på delproven. Samma bild framträder för provversionerna B6 och B7 och likt tidigare uppföljningar är skillnaderna i resultat mellan olika utbildningsbakgrunder störst för delprov Skriva och delprov Läsa. Utifrån resultaten för 2024 kan man även se att resultaten för B6 och B7 ligger ungefär i linje med resultaten för de närmast föregående provversionerna B1 (2022) till B5 (2023), med endast mindre avvikelser.

Då antalet inskickade svar på lärarenkäten för B7 var mycket lågt, har endast enkätsvaren för provversion B6 redovisats i denna rapport. Av de inskickade svaren till provversion B6 framgår att lärarna har haft stöd av provet, samt att elevernas resultat oftast ligger i linje med hur de har presterat tidigare på kursen. En majoritet av de lärare som har svarat uppskattar innehållet i delproven och man anser att svårighetsnivån i stort är lagom. Precis som i tidigare uppföljningsrapporter lyfter lärarna fram både positiva och negativa aspekter av provet i sina kommentarer, exempelvis kommenterar vissa lärare att enskilda delprov eller uppgifter är svåra medan andra lärare kommenterar att samma delprov och uppgifter har varit lätta. Några lärare kommenterar även att vissa uppgifter är olika svåra för elever beroende på elevens studiebakgrund.

I den här uppföljningsrapporten görs ingen analys på uppgiftsnivå, men provgruppen kommer att gå vidare med en fördjupad analys av insamlade resultat i arbetet med att utveckla proven och säkerställa provens kvalitet.

Provgruppen vill rikta ett tack till de lärare som har svarat på enkäten. Antalet inskickade prov och lärarenkäter till provgruppen är dock fortsatt relativt lågt. Detta riskerar att få en negativ inverkan på provgruppens möjlighet att följa upp och analysera resultat på uppgiftsnivå, vilket är av stor vikt för att kunna säkra kvaliteten hos provet och följa upp avvikelser i resultat på nationell nivå. Det gör det också svårt för provgruppen att på ett systematiskt sätt följa upp lärares åsikter om och uppfattningar av provet. Provgruppen vill därför skicka med en vädjan till alla skolor om att skicka in prov och att svara på lärarenkäter.

Referenser

Ahlgren, K., Lindberg, I., Olofsson, M., Rydell, M. (2016). Teoretisk modell för bedömning av vuxnas andraspråksutveckling med fokus på kommunikation i vardags-, samhälls- och arbetsliv. På internet:

https://www.su.se/polopoly_fs/1.662710.1688120480!/menu/standard/file/Teoretisk%20modell%20för%20bedömning%20SFI%202016.pdf

Carlsen H.C., Rocca L., Machetti, S. 2023. Uneven language profiles & differentiated language requirements - recommendations for test developers, policy makers and employers. ALTE LAMI report. På internet:

https://www.alte.org/resources/Documents/Carlsen_Rocca_Machetti_2023_ALTE%20LAMI%20Uneven%20profiles%20report.pdf